

Драги учесници кампање,

GCE има задовољство да презентује План активности за ГНА 2011. Ценимо сву вашу подршку током претходних година, али и сав напор који сте протеклих месеци учинили.

Захваљујем милионима људи који ће предузети акције свуда у свету у месецу априлу, али и кроз акцију “1 Циљ” у наредним месецима. Желимо да искористимо замах толике енергије и остваримо највећу ГНА до сада. Желимо да обезбедимо пробој Образовања за све у што више земаља. Од виталног је значаја да искористимо овогодишњу енергију и да назначимо све кључне момените и лидере у последњих 5 година до 2015. године.

Поносни смо да представимо тему за 2011. годину – Образовање жена и девојака. Радујемо се свим акцијама које су припремљене на ову тему и надамо се да то утире пут не само за оснаживање девојака и жена, већ и за многе заједнице и друштво у целини.

Планирамо да централна активност повеже локалне групе и школе са националним и светским догађајима. Ове године ће се акција концентрисати око „приче“. Жене и девојке ће испричати своје приче о утицају образовања, али и негативном утицају уколико образовање изостане. Желимо да мушкарци и младићи, такође, испричају своје приче, али све те приче да повежу са искуствима жена и зашто жене и девојке морају да имају право на квалитетно образовање.

Као и увек, подржавамо вас да укључите лидере и политичаре да наведу узроке који не дозвољавају да девојке иду у школу. Инсистирамо да је приоритет да се обезбеде услови да жене без обзира на узраст стекну основна знања. Ми такође желимо да охрабримо све нивое, али и жене појединачно у вашој земљи да покажу како образовање утиче на њихове животе. Бићемо спремни за конференције за штампу са темом Образовање за све 5 и Миленијумски развојни циљеви 3, а планирамо и неке посебне догађаје у овој години укључујући обележавање стоте годишњице међународног дана жена и самит Г20 у Француској.

На нивоу школе (заједнице) очекујемо да:

- пронађете елоквентне жене које ће испричати своје приче о важности образовања жена и девојака,*
 - организујете радионице у својим школама и позовете децу да испричају приче о девојкама/женама које обожавају,*
 - замолите некога у групи да сними причу и да је пошаље локалним и државним политичарима да својим потписом покажу учешће,*
- ова порука говори о томе колико је прича важна за све девојке и жене да имају образовање и колико је потребно да политичари ово подрже.*

На националном нивоу очекујемо:

- организујте Догађај велике приче на националном нивоу, на нивоу парламента, ако је могуће. А на самом догађају:*
- прикупите многе приче са локала и са нивоа заједнице и представите их министру образовања и министру финансија,*
- номинујте неке од најинспиративнијих жена из ваше земље и позовите их да присуствују овом догађају.*

- Позовите неке од најпознатијих жена из ваше земље да поделе своје приче о томе како је образовање учинило њихов живот другачијим.
- Прочитајте јавно неке од прича које ће вам послати GCE и које укључују детаље о светској неправди према женама и девојкама и доказ су штете која је на тај начин учињена према здрављу и богатству земље.

Имајте неколико прича које ћете проследити медијима. Ово би могао да буде скуп прича или чак ланчана прича (која почиње негде, али је причају други људи у ланцу). Проследите електронску верзију са фотографијама које могу да се репродукују или аудио верзије за радио или филмске верзије за тв.

Како смо се заиста приближили 2015, морамо да будемо пажљивији и да зовемо на учешће највише нивое како бисмо имали утицаја. Стога вас охрабрујемо да:

- Позовете државни врх и друге високо рангиране владине службенике као што су министри финансија и образовања, као и друге политичаре да учествују у овом догађају и уколико је могуће да поделите њихову причу написмено.
- Додајте ваше познате личности у ваше брошуре са причама. Молимо да укључите захтев оних који организују ове радионице да забележе листе учесника који су присуствовали и да их проследе. Ми не желимо да само испричамо приче, желимо да их чујемо и да реагују политичари.

Надамо се да ће националне коалиције бити способне да окупе што више школа и група да учествују. Желимо да укључимо политичаре, одрасле и децу да бисмо светске лидере приморали да одрже своје обећање – образовање за све, као и право на образовање свих девојака и жена. Такође тражимо да националне коалиције покушају да организују главни догађај са нагласком на све изазове са којима се девојке и жене сусрећу. Овај догађај ће охрабрити владе да уложе бројне напоре у проналажењу решења проблема као што су: сексуално узнемиравање, насиље и сиромаштво. Важно је да коалиције идентификују кључна решења која желе да промовишу и да информације о томе проследе кроз активности у ГНА. План активности садржи све иницијалне информације које су потребне да бисте добили идеју, будите слободни да пријавите своје учешће. Он такође пружа кључне датуме како бисте знали шта и како да очекујете од тима за планирање ГНА. Прошле године напори ГНА и кампање 1 Циљ су учинили да је знатно већи број земаља учествовао и подржимо да тако буде и ове године, ако не и више. Ми нећемо одустати док год образовање не постане заиста за све.

Увек се радујемо вашем доприносу и захваљујемо на учешћу на сваком кораку у овом процесу. Ваш допринос акцији ће учинити да девојчице не буду присиљаване на рад и да не буду злостављане, али и да буду потпуно сигурне у школи. Ваш допринос ће помоћи да жене позивитно доприносе друштву. Хајде да делујемо заједно да променимо животе милиона жена и девојака у вашој земљи и широм света.

Kailash Satyarthi
председник

Muleya Mwananyanda
координатор ГНА

**“Нема успешнијег алата за развој
од образовања девојака“
Kofi Annan, бивши ген. секретар УН**

Поштовани чланови GCE,

Веома смо почаствовани да вам представимо водич за Глобалну недељу активности за **2011.** годину. Протеклих осам година, били сте учесници кампање и позвали владе да испуне своја обећања о образовању за све (EFA).

Напредак је учињен, у неким случајевима проценат је повећани и **100%**, а у другим случајевима, напредак је нешто слабији код укључивања девојака. Нпр. Влада Уједињених арапских емирата је донела одлуку да укључе сву ирачку децу бесплатно у школе у Емиратима. До **2009.** године, **59** земаља је стигло до односа **50:50** уписаних у школе, али остаје изазов да се девојчице задрже у школама и да уче.

2011. као и протеклих година, учињен је огроман напор да се појачају наши захтеви ког влада. Свесни смо да док је обавеза владе да обезбеди свима право на образовање, наша обавеза је да их стално подсећамо да то не сме бити само њихово обећање већ и да заиста омогуће тј обезбеде образовање за све.

Тема за **2011** је **„Образовање жена и девојака“**

Слоган је **„То је право, омогући га заправо: образовање за девојке и жене сад!“**

Подслоган је: **„Да, она то може!“**

Акција је: **„Велика прича“**

Треба да смо поносни јер је наш покрет растао свих ових година, уз све више људи који су позивали на позитивне промене у образовању. Не можемо да потценимо снагу која је приморала лидере да нас послушају. Уз ову тему имамо у веће шансе да се број учесника повећа, као и да се повећа нада у сарадњу (синергију) између рада жена и ове ГНА.

Како се приближава **2015.** година, такође је потребно да појачамо стратегије које ће обезбедити испуњење обећања које су владе дале претходних година. То је зато што ће се наш фокус **2011.** окренути према озбиљним променама политика. Није довољно само подићи свесност, већ и обезбедити промене.

Створили смо списак глобалних захтева који би требало да нас воде у првцу који **2015.** желимо да достигнемо, али и после тога. Желимо да **2011.** свака земља назначи приоритете у својим захтевима како бисмо поставили сет проблема који ће се решавати током године. Један од начина да се ово уради је да се назначе најмање два горућа питања – образовање жена и девојака у вашој земљи, а и да се прате активности које ће довести до позитивних владиних одговора. Ова стратегија је нарочито значајна за земље

југа, али и севера и може бити прихваћено ако се финансије усмере у том правцу током целе године.

Порасли смо кроз велику кампању **1 Циљ 2010.** морамо да ову кампању ојачамо кроз све расположиве алате.

Образовање жена и девојака:

Широм света **69** милиона деце не похађа основну школу и од тога **54%** су девојке. Најмање једном у школи, девојке се суочавају са бројним изазовима и чешће него дечаки напуштају основну школу и пре њеног завршетка. Девојке имају, такође, знатно мање шансе да напредују према средњем образовању у многим деловима света. Од **759** милиона неписмених одраслих две трећине су жене – овај проценат је чак лагано порастао протекле деценије. Сиромашне и маргинализоване жене су несразмерно погођене узрочницима: етничка припадност, инвалидитет и локација драматично погоршавају шансе девојака да се упишу, али и да заврше школу. Ове чињенице показују скандалозно кршење људских права.

Земље примери

У Пакистану **73%** дечака иде у школу, на супрот **57%** девојака. У Малавију **18%** деце која крене у школу успе и да заврши основну школу. Дечаки имају много више шансе да заврше своје школовање од девојака. Од оних који се упишу, **22,3%** дечака заврши на супрот **13,8%** девојака. У Бурундију, **37,8%** деце који се упишу успевају да заврше основну школу. Још једном, дечаки имају много веће шансе са **44,9%** од **27,3%** шансе да девојке заврше.

Писменост смањује неравноправност полова

Писменост повећава учешће жена и у приватном и јавном сектору, у домаћинствима, у доношењу одлука у локалним заједницама, али и повећава учешће њих самих као грађана. Програми за описмењавање одраслих имају значајан утицај на самопоштовање жена, оснаживање да оне приступе економским, друштвеним, културним и политичким средствима.

Образовање омогућава девојкама и женама да побољшају своје животе

Широко обухваћено истраживање показало је да улагање у образовање девојака је значајно за обезбеђивање дугорочног економског раста и одрживог друштвеног развоја. Једна додатна година у основној школи појачава потенцијалне зараде девојака за **10-20%**.

Жене и девојке такође боље користе свој новац реинвестирајући га **90%** у своје породице за разлику од мушкараца који то чине са само **30-40%**.

Јачање образовања жена повећаће и национални раст, повећање од 1% жена које се образују у средњим школама може повећати годишњи приход по глави становника у просеку **0,3** процентна поена.

Пошто је обухватила податке из преко **100** земаља у претходној декади, друга широкообухватна студија је закључила да друштва која не инвестирају у девојке плаћају цену кроз слабији раст и смањен доходак.

Образовање штити девојке од женског обрезивања

Деца образованих мајки су добро заштићена од женског обрезивања. Женама које су имале шансе да се школују је мања вероватноћа да ће ћерке бити обрезане у односу на оне без школе:

- У Обали слоноваче девојке имају пет пута мање шансе да буду обрезане ако су им мајке школоване.
- У Танзанији девојке имају три и по пута мање шансе да буду обрезане ако су им мајке школоване.
- У Кенији девојке два и по пута имају мање шансе да буду обрезане ако су им мајке ишле у школу.

Процент обрезивања је такође виши међу женама са мање образовања, а очекује се да девојке које су обрезане имају касније ниже образовање.

Образовање штити девојке од ХИВ

Деца која заврше основно образовање имају мање од **50%** шансе да буду заражена ХИВ вирусом у односу на оне који не похађају школе. За девојку у Африци утицај образовања је и већи – уколико заврши основно образовање има три пута мање шансе да се зарази ХИВ вирусом. Девојке које иду у школе постају касније сексуално активне и већа је шанса да ће од партнера захтевати да користе кондоме. Ови подаци значе следеће – ако свако дете у свету заврши основну школу било би **700.000** случајева мање заражених од ХИВ вируса сваке године.

Међу девојкама од **15 – 18** година у Зимбабвеу које су похађале школу је шанса да буду заражене више него пет пута мања од девојака које су је напустиле. Истраживање спроведено у Свазиленду показало је да **70%** младих који се не школују је сексуално активно док је **30%** оних који се школују сексуално активно. Студија у Замбији је показала да се ХИВ вирус шири двапута брже међу девојкама које се нису школовале.

Образовање чини материнство безбеднијим

Школовање на девојке има позитиван утицај током целог живота, омогућавајући јој бројне шансе доступним. У поређењу са неким коме је ускраћено право на образовање, жена која се школовала има више контроле над својим репродуктивним животом. Она ће вероватније користити контрацепцију и стога ће бити способна да трудноћу одржава у здравим интервалима. Образовање такође утиче на стопу плодности: жене са седам или више година у школи имају између двоје или четворо мање деце од жена

које нису ишле у школу. Супротно, изостављање само једне године основног образовања повећава укупну плодност жена за **0,3 до 0,5** деце.

Образовање мајки такође има значајан утицај на животне шансе њихове деце. Истраживања у земљама у развоју су демонстрирала правило да здравље новорођенчади и деце трпи због тога што мајке немају образовање. Образоване жене имају мање проблема са ниском прорђајном тежином деце, смрћу одојчади, потхрањеношћу одојчади и драстично већим шансама за преживљавањем порођаја. Корелација између образовања родитеља и смртности деце је документована. „У готово свим земљама, стопа смртности деце је обрнуто сразмерна нивоу мајчиног образовања“.

Што је мајка образованија, здравија је и њена деца ће највероватније бити. Деца чије су мајке завршиле основну школу: Имају **40%** веће шансе да преживе детињство према онима чије мајке нису ишле у школу. Имају два пута већу шансу да ће ићи у школу у поређењу са децом чије се мајке нису школовале. Имају **50%** веће шансе да ће бити вакцинисана од деце чије мајке су без школе.

Необразоване мајке имају мање шансе да потраже медицинску помоћ током трудноће. Оне имају такође мање шансе да користе једноставне и јефтине мере током порођаја и одмах након рађања детета како би смањиле пренос ХИВ вируса са мајке на дете за више од **50%**. Супротно, жене са средњим образовањем имају три пута више шансе од необразованих да знају да се ХИВ преноси са мајке на дете.

Образовање смањује рано ступање у брак

Образовање је кључ за заштиту од раног брака. Студије широм развијеног света закључују да жене са седам и више година у школи ступају у брак у просеку **5 година** касније од нешколованих жена.

- У Сенегалу **20%** девојака које су школоване се удају до **18.** године, на супрот **36%** нешколованих девојака.
- У Никарагви **16%** школованих девојака се удаје пре **18.** године, према **45%** нешколованих.
- У Мозамбику, **10%** школованих девојака се удаје пре **18.** године, према **60%** нешколованих

Образовање повећава пољопривредну продуктивност и смањује потхрањеност

Образовање девојака је снажан алат у елиминисању непотребне глади. Предност образовања жена је у томе што на светском нивоу има значајан утицај на смањење потхрањености широм света. Деца која иду у школе су мање подложна потхрањености и болестима. Студија вођена у **63** земље показује да је продуктивност пољопривреде расла због образовања жена, и за **43%** смањила потхрањеност између **1970** и **1995.**

Како довести још девојака у школе

Бројни фактори спречавају девојке да се школују и прете њиховом континуираном учешћу у школама. Дечаци се сусрећу са бројним сличним изазовима, али девојке су много рањивије. Истраживање је нагласило да је неопходно назначити приоритет – образовање девојака. Како год, у жељи да будемо што ефектнији, одлука да се девојке образују се мора донети на нивоу породице и то је заправо изазов за разматрање и деловање.

Означите сиромашна домаћинства. Сиромаштво код куће многе девојке задржава да се школују. Уколико је породица сиромашна, деца ће вероватно да раде, и девојке највероватније. Ово може да укључи домаће послове као што је кување и прање, рад на пољима или чување животиња. Додатно, многе девојке не могу да се школују због болести у породици. Када се родитељи разболе и постану неспособни за посао, нарочито због СИДЕ, бреме породичних послова падне на децу. Многа деца, нарочито девојке морају да напусте школу рано и да преузму одговорности као што је кување и брига о млађој браћи и сестрама. Мере као што су стипендије и школска кухиња се спроводе како би охрабрили породице да шаљу женску десу у школу и побољшају родни однос.

Изградите и опремите школе и смањите дистанцу између школе и куће. У многим регионима је значајан проблем да деца не иду у школе због удаљености између куће и школе. Деца треба да ходају много километара сваког дана и сурови временски услови често то онемогућавају. Шетња до школе може, такође, да буде и опасна. Деца су рањива на узнемиравање и многи родитељи штите децу, нарочито девојке од школовања јер се боје за њихову сигурност. Један приступ суочавања са овим проблемом је виђен у Буркини Фасо, где је постављена мрежа „школа сателита“ за прва три разреда основне школе. Ове школе дозвољавају најмлађој деци да се образују у оближњим селима и након тога се пребацују у праве школе које су много даље, у више разреде. У Египту су током 1980-их година осмишљене нове школе у руралним областима које су појачале укљученост девојака за 60%, а дечака за 19%.

Ангажујте жене наставнике. Присуство жена наставника може помоћи девојкама и родитељима да се осете поверљивији кад шаљу своје ћерке у школу. Сем што су додатна заштита девојкама од потенцијалног зостављања, могу им бити и узор. Пораст броја женских наставника показује да утиче на пораст уписаних девојака.

Обезбедите образовање бесплатно и обавезно. „Обезбеђење бесплатног и обавезног образовања је кључ сваког националног плана да би се елиминисао диспарат у образовању и постигло универзално образовање. Суочени са економски вођеним избором између слања синова и ћерки у школе, сиромашне породице често шаљу само синове.“ Са бесплатним основним образовањем у Уганди, укупна укљученост девојака је скочила са 63% на 83%. А међу најсиромашнијом петином девојака укљученост је порасла са 46% на 82%.

Признајте индиректне трошкове. Чак и кад је образовање теоретски бесплатно, често постоје индиректне уписнине. Ово може да укључи разне

донације „удружењима родитељ-наставник, теретећи родитеље да само на тај начин могу децу да оставе у школи. Ове индиректне школарине могу да укључе такве ствари као што су плаћање пратње девојкама до школе, додатке зарада наставницима или проналажење сигурних домаћинстава за женске наставнике који остају у руралним областима да подучавају девојке.“

Обезбедите основна средства. Студија из Перуа је документовала да је само уз помоћ уџбеника повећана укљученост девојака за **30%**. „Када се дају школама бесплатни уџбеници, шансе су веће од **30%** да ће девојке бити уписане, али не постоје подаци за момке.“

Елиминишите родну пристрасност из уџбеника. Напор да се девојке доведу у школе је могуће реализовати ако се елиминише родна пристрасност у уџбеницима и материјалима за учење.

Подучавајте на језику локалне заједнице. Када језик подучавања није исти са матерњим језиком, девојке су често у неповољном положају. Ово је стога што је мање вероватно да ће бити изложене друштву ван сопствених ужих породица.

Дозволите младим мајкама да се врате у школе. Трудне девојке често престају да се школују након рођења детета. Постоји потреба за променом ове политике да се поново девојке врате, упркос постојању срамоте и насиља које их спречава да се врате у школе.

Заштитите од злостављања у школи. Иако образовање штити девојке, то није увек случај. Школе могу да буду место злостављања и насиља, чак и сексуалног. Ако родитљи мисле да је школа место психичког и/или сексуалног насиља биће невољни да шаљу децу у школу, а они сами ће бити невољни да учествују.

Обезбедите национални оквир. Локалне иницијативе да се девојке доведу у школе најбоље функционишу уколико су део владиног националног оквира који препознаје изазове са којима се девојке срећу када се уписују у школе и када у њима остају.

[Добра пракса у програмима описмењавања одраслих \(за жене\)](#)

Назначите старије људе. Често се иницијативе описмењавања фокусиране на младе и тинејџере, док је главнина неписмених жена преко **30** година.

Улажите довољно у писменост. Дobar квалитет програма писмености је јефтин, чак су до сада владе потрошиле шокантно мало новца на описмењавање. Најмање **3%** буџета за образовање требало би бити резервисано за програме описмењавања.

Радите међусекторски. Помоћ у описмењавању жена може бити реализована кроз разна министарства како би обезбедили потпуно допирање до жена и њихово боље таргетирање.

Обезбедите релевантност. Фокусирање на писменост жена, мотивацију и способности ће имати позитивне ефекте на исходе. Назначавање проблема писмености у кампањама у новинама помаже да се помогне да се писменост стиче, али и задржава. Обезбедити обуку на два језика која ће ученицима дати избор језика који сматрају виталним. Запошљавање жена модератора ових обука из локалне заједнице ће мотивисати жене да учествују.

Описмењавање је дуга игра. Стицање и коришћење писмености није једнократна активност већ захтева одрживо учење и примењивост. Да би се спречило опадање писмености током времена, програми морају бити дефинисани тако да одрже учешће, али и да славе сваки напредак.

ЗАХТЕВИ

Богате земље би требало да:

- Обезбеде правично финансирање за основно образовање са 16 милијарди долара годишње
- Обезбеде да је помоћ упућена регионима и земљама са великим бројем девојака које се не школују и онима где су девојке у неповољнијем положају у односу на дечаке
- Тачно одреде помоћ програмима описмењавања одраслих и пожурити партнерске земље да ове програме ставе за приоритете.
- Учине помоћ предвидљивом и доступном за већину текућих трошкова образовања, а нарочито обезбедите адекватне жене наставнике.
- Подрже земље да развију планове у образовном сектору који нарочито укључује образовање жена и девојака и у учионици и ван ње.

Сиромашне земље требало би да:

- Обезбеде да њихови планови у образовном сектору укључе образовање жена и девојака, као што су стипендије и школарине, обезбеђивање санитарних чворова и бесплатних униформи.
- Обезбеде родно осетљиве наставне планове и програме како би обучени наставници то и обезбедили.
- Обезбеде подстицај за жене наставнике да се активирају у професији и да обезбеде за себе места која им највише одговарају
- Учине школе сигурним за девојке и договоре адекватне санкције за било какво узнемиравање девојака од стране наставника, дечака ученика или других.
- Уложе 3% својих буџета за образовање у обезбеђивање описмењавања са нарочитим нагласком на програме описмењавања жена.
- Обезбеде ставке које су прихватљиве у буџету

Међународне финансијске институције

Међународни монетарни фонд (ММФ) треба да се залаже и имплементира флексибилнију инфлацију и дефицитарне циљеве у кредитирању земаља са ниским дохотком најмање до 2015. године. Циљеви би требало да су постављени према потрошњи која је захтевана да се достигну Миленијумски развојни циљеви и Образовање за све у овим земљама. Нарочито се ово

односи на скалу плата и смештај наставника током обуке, за унајмљивање и задржавање како би владе на тај начин створиле професионално обучене наставнике која су неопходни да се приступи квалитетним циљевима.

Светска банка (СБ) треба да се залаже да владе алоцирају довољна средства за инвестирање у професионално обучене наставнике пре него да смањују трошкове укидањем радних места. Светска банка би требало да се одвоји од свог традиционалног размишљања да распоређује паранаставнике (они чији ниво образовања и професионалне обуке као наставника не одговара професионалним стандардима) и уместо тога требало би да заговара средства и процесе који су неопходни за формирање језгра професионално обучених наставника. Светска банка треба да алоцира још више средстава Међународног удружења за развој за образовање у форми грантова који ће на тај начин прекинути све сметње у развоју Брзе иницијативе.